

Klyde *Recurvirostra avosetta*

Avocet

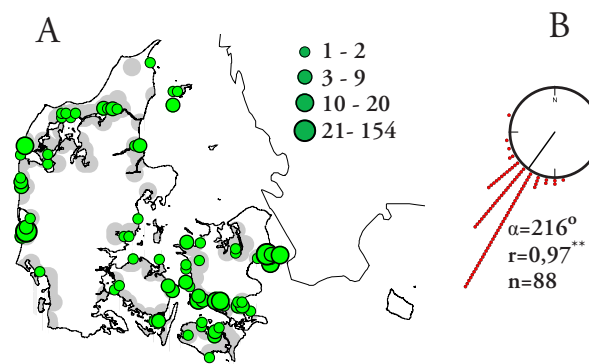

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (aug-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Dec, >100 km).

Klyden yngler spredt over store dele af Danmark i små eller store kolonier ved lavvandede fjord- og havkyster. Danmark, Sydsverige og Estland udgør artens nordligste udbredelsesområde. I Europa yngler arten langs kysten af en række vesteuropæiske lande samt fra Ungarn og Grækenland videre østover til det nordlige Kina. De største europæiske bestande findes i Holland, Tyskland, Spanien og Danmark. I både Danmark og det øvrige Nord- og Vesteuropa er arten gået meget frem i løbet af 1900-tallet. De nord- og vesteuropæiske klyder overvintrer i Vesteuropa, Middelhavsområdet og langs kysten af Vestafrika.

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev den første klyde ringmærket af H.C.C. Mortensen i 1910, og i alt er mærket 13.517. Størstedelen af mærkningerne stammer fra perioden fra 1930 til og med 1980'erne (fig. 4). I 1967 blev mærket 586 klyder, og dette er det højeste årlige antal til dato. Kun 496 af de mærkede fugle er genfundet. Heraf var 82% mærket som unger. De genmeldte fugle er mærket på en lang række kystlokaliteter over store dele af Danmark, flest dog på Amager, Saltholm og Tipperne samt langs Sjællands sydvestkyst og ved de nord- og vestjyske fjorde (fig. 2A). Materialet repræsenterer der-

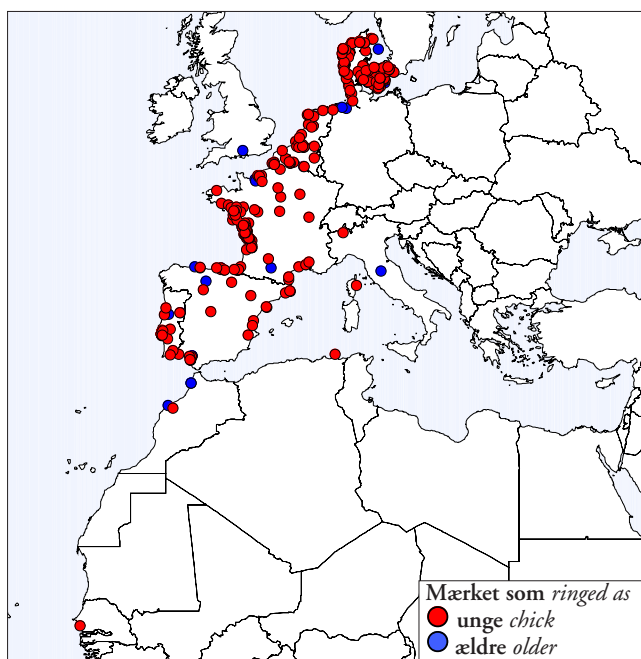

Fig. 1. Samtlige genfund af klyde ringmærket i Danmark (n=513). All recoveries of avocet ringed in Denmark (n=513).

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 13.517

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger No. of recoveries	513
-heraf uden for Danmark Recovered abroad	286 (56%)
Antal fugle No. of individuals	496
-heraf mærket som unger Ringed as chicks	409 (82%)
Genmeldingsandel Proportion recovered	3,7%
Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark Ringed abroad and recovered in Denmark	33

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird	24 år 6 mdr.
Længste afstand Longest dist.	Senegal Senegal 5.271 km
Nordligst Northernmost	Danmark Denmark (57° 16'N)
Sydligst Southernmost	Senegal Senegal (14° 09'N)
Østligst Easternmost	Sverige Sweden (13° 01'E)
Vestligst Westernmost	Senegal Senegal (16° 50'W)

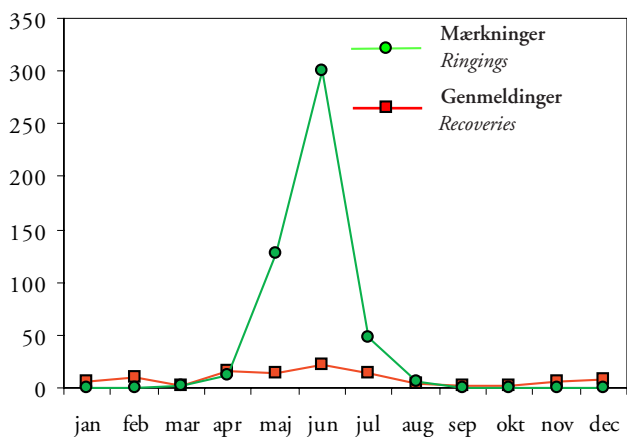

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af klyde. *Month of ringing and recovery of recovered avocet.*

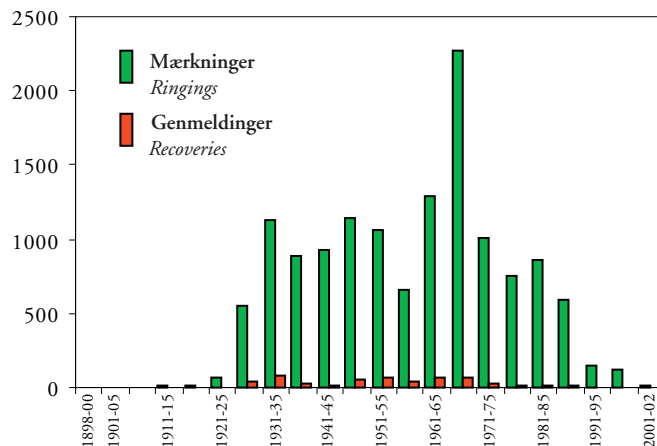

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for klyde ringmærket i Danmark. *Ringing and recovery year of avocet ringed in Denmark.*

for hele den danske bestand. Fuglene, der er mærket som voksne, er stort set alle fanget på Amager. Langt størstedelen af de genmeldte klyder er mærket fra maj til juli (fig. 3). Ringmærkningsmaterialet består således primært af danske ynglefugle. Desuden er der i Danmark genfundet 33 klyder, mærket i udlandet.

Træk og overvintring

De danske klyder er trækfugle. Allerede fra slutningen af juni og i juli forlader klyderne ynglepladserne for at samles på fædninglokaliteter bl.a. ved Tipperne og i Vadehavet (Meltofte 1987, Meltofte m.fl. 1994). Enkelte ringmærkede ungfugle er i juni måned gen-

fundet få kilometer fra mærkningsstedet, og i juli er den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genfundlokalitet fem kilometer ($n=27$). Det tidligste genfund af en ungfugl uden for landet er fra 1. august i Belgien. Ungfuglene indleder muligvis trækket sydpå før de voksne fugle, som først skal have overstået deres fældning (Cramp & Simmons 1983). Denne forskel har det dog ikke været muligt at spore i ringmærkningsmaterialet. Her er gennemsnitspositionen i fuglenes første leveår hverken i august eller september sydligere end i efterfølgende år. Trækket fra Danmark foregår koncentreret mod sydvest (fig. 2B). Jyske og østdanske fugle er generelt genfundet i

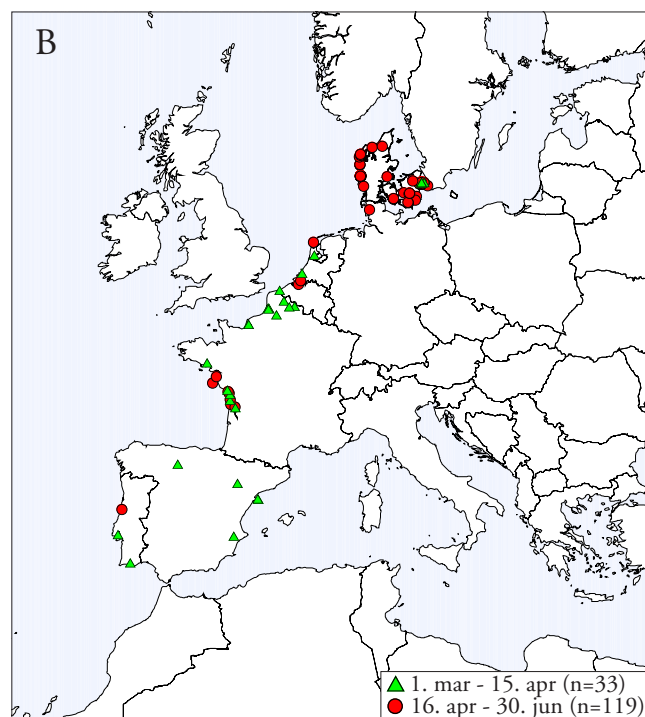
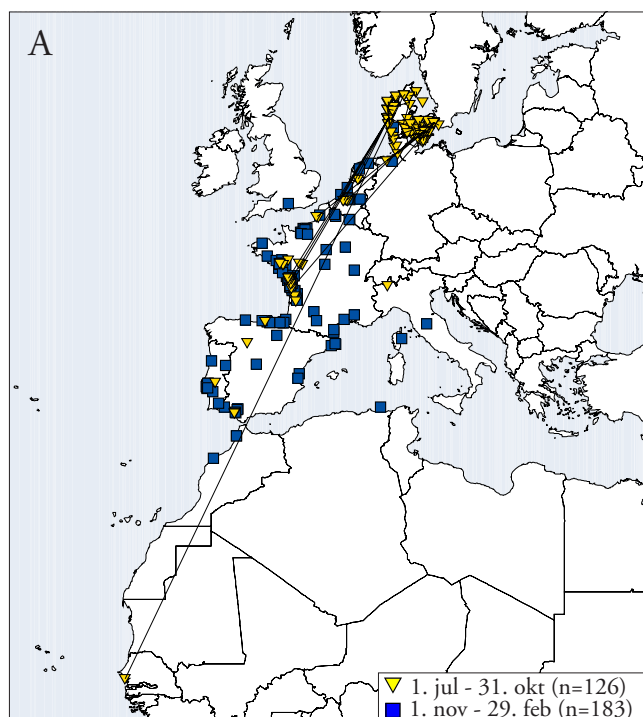

Fig. 5. Genmeldinger fra A) efterårs- og vinterperioden og B) forårs- og yngleperioden af klyde ringmærket i Danmark. Linjer på kort A angiver direkte træk. *Recoveries during A) autumn and winter and B) spring and the breeding season of avocet ringed in Denmark. Lines on map A indicate direct migration.*

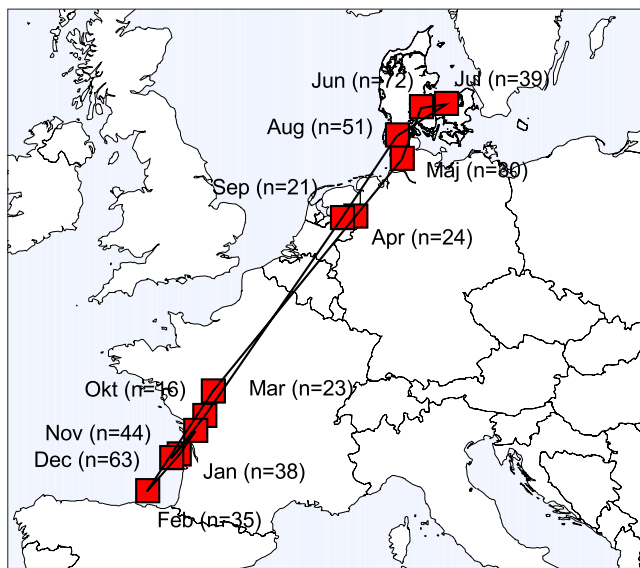

Fig. 6. Månedlige gennemsnitspositioner for klyde ringmærket i Danmark. *Monthly mean position of avocet ringed in Denmark.*

de samme områder, hvorfor den gennemsnitlige trækretning for fugle ringmærket i det østlige Danmark (224°), er mere vestlig end retningen for fugle, ringmærket i Jylland (209°) ($P < 0,01$).

Klyderne er i efterårsperioden primært genfundet langs Europas vestkyst (fig. 5A). Der er flest genfund fra det vestlige Frankrig, hvor danskmærkede klyder er genfundet fra slutningen af august til og med oktober. Dette afspejles i gennemsnitspositionerne (fig. 6). En enkelt ungfugl er genfundet i Senegal 8. oktober. Dette genfund, mere end 5.000 kilometer fra mærkningslokaliteten, er opsigtsvækkende, da kun få nordvesteuropæiske klyder er genfundet i dette område, skønt mange overvintrer her (Cramp & Simmons 1983, Blomert m.fl. 1990).

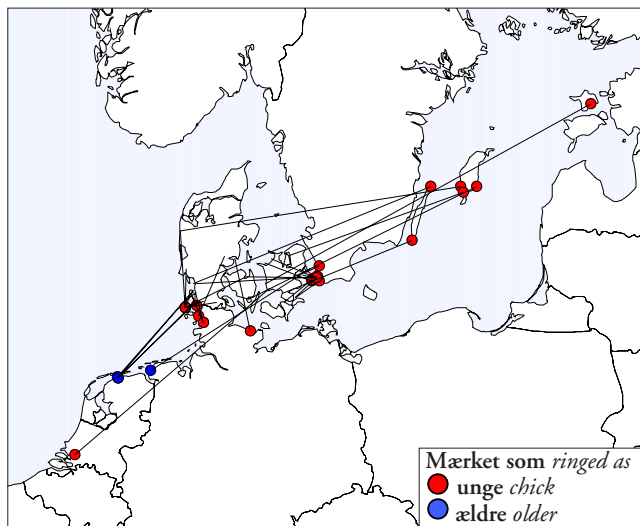

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for klyde ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark ($n=33$). Linjer forbinder mærknings- og genmeldingssted. *Ringning locations of avocet ringed abroad and recovered in Denmark ($n=33$). Lines connect ringing and recovery sites.*

I vinterperioden er de danske klyder genfundet i store dele af det vestlige Europa og den vestlige del af Middelhavet (fig. 5A). Der er specielt mange genfund fra området mellem floderne Gironde og Loire i Frankrig, fra Spaniens nordkyst samt fra Tejo-floden ved Lissabon i Portugal. Disse lokaliteter huser alle store vinterforekomster (Gilissen m.fl. 2002). Desuden overvintrer en del af de danske klyder ved den franske, spanske og italienske Middelhavskyst. I Afrika er der, ud over det førnævnte genfund i Senegal, gemeldt danske klyder fra Marokko (3) og Algeriet (fig. 5A). Fra november til februar er der blot ét genfund fra Danmark.

Returtrækket fra overvintringsområdet indledes i slutningen af februar og starten af marts (Cramp & Simmons 1983). Trækket forløber primært langs Europas vestkyst ligesom om efteråret (fig. 5B).

I slutningen af marts er en danskmærket klyde returneret til mærkningslokaliteten, hvor den blev mærket syv år forinden. På dette tidspunkt og i begyndelsen af april dukker de fleste fugle op i Danmark (Meltofte 1993). Klyderne menes forøvrigt at ankomme op mod en måned tidligere til Danmark end for 50-60 år siden (Meltofte 1987). I april er enkelte danske klyder stadig genfundet i Spanien, Frankrig og Holland (fig. 5B).

I alt 11 klyder er genfundet syd for Danmark i yngletiden, nemlig i Portugal, Vestfrankrig og Holland. Fire af disse var ungfugle, og disse vides da også ikke sjældent at oversomme i vinterkvarteret (Cramp & Simmons 1983). Det er uvist, om de resterende voksne fugle har skiftet yngleområde, hvilket ikke er unormalt (Cramp & Simmons 1983), eller af en anden grund ikke er returneret til yngleområdet. Hele 47 af de mærkede fugle er dog genfundet på mærkningslokaliteten mellem ét og 20 år efter mærkningen. Dette viser, at en del af de voksne fugle er trofaste overfor deres ynglelokalitet, og at en del fugle slår sig ned samme sted som de blev udklækket.

Ingen af de danskmærkede klyder er genfundet nordøst for Danmark, hvilket bekræfter, at de ringmærkede klyder primært er danske ynglefugle. Et mindre antal trækgæster passerer dog landet. Der er således i Danmark genfundet ynglefugle fra Skåne, Øland, Gotland og Estland (fig. 7). Fuglene fra Østersø-området er primært genfundet i Danmark fra midt i august til hen i september. Desuden er ynglefugle fra de tyske og hollandske dele af Vadehavet genfundet i Danmark, flere allerede få måneder efter mærkningen, før det egentlige sydgående træk indledes.

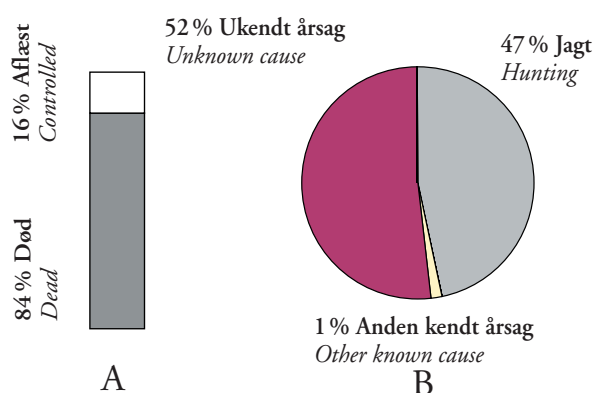

Fig. 8. A) Genmeldingsårsager (n=513) og B) dødsårsager (n=431) for klyde ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=513) and B) cause of death (n=431) of avocet ringed in Denmark.

Genmeldings- og dødsårsager

Hovedparten af genmeldingerne drejer sig om døde fugle (fig. 8A). Jagt er oplyst som dødsårsag i 47 % af tilfældene (fig. 8B). I Danmark blev klyden totalfredet i 1922 (Meltofte & Fjeldså 2002), men der er ikke desto mindre indrapporteret i alt 14 skudte klyder fra Danmark i perioden fra 1929 til 1971. Langt størstedelen af klyderne er imidlertid skudt i Frankrig, Spanien og Portugal. I disse lande tegner jagt sig for hhv. 71 %, 76 % og 73 % af genfundene.

Blandt klyder ringmærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde er 62 % indrapporteret i løbet af første leveår (fig. 9). Klyderne kan dog opnå en ganske høj alder, og en klyde, der blev mærket som dununge på Tipperne, blev 24 år og 6. mdr. senere fundet indsmurt i olie i Holland.

English summary

The avocet is fairly common breeding bird in Denmark, breeding at shallow coastal sites and along many of the fjords. The population is estimated at 5,000 pairs. The avocet is a rare passage migrant.

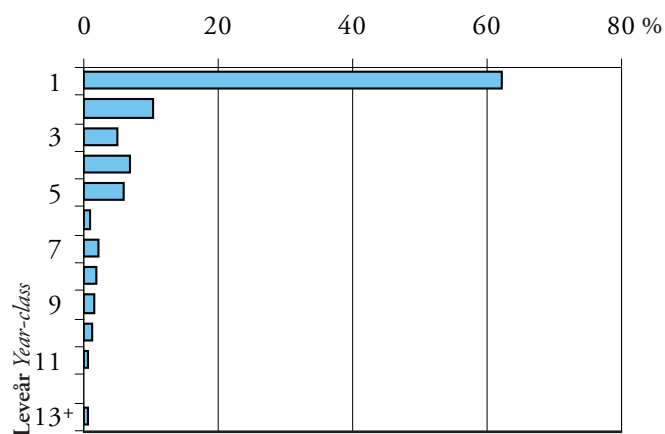

Fig. 9. Aldersfordeling af klyde mærket som redeunger eller ungfugle i deres første efterår og genmeldt som døde (n=318). Distribution on year-class of avocet ringed as nestlings or juveniles in their first autumn and recovered as dead (n=318).

In Denmark the first avocet was ringed in 1910, with most ringed between 1930 and 1990, mainly in May–July. The majority of the recovered birds belong to the Danish breeding population.

The avocets start their migration in August, but the mean position does not move south of Denmark until September. The mean migration direction is SW; birds from eastern Denmark migrate in a more westerly direction than those from Jutland. During autumn the birds have been found along the west coast of Europe: most have been found in western France, mainly from late August to October; a juvenile bird was recovered in Senegal on 8 October. During winter Danish avocets have been found over most of western Europe and in the western Mediterranean. The spring migration generally follows the same route as in autumn. Most birds return to the breeding sites in late March and early April. Both one-year-olds and older birds have been found south of Denmark in the breeding season. Passage migrants from Scania, Øland, Gotland and Estonia have been recovered in Denmark from mid-August to September. German and Dutch birds have also been recovered in Denmark, some in their first autumn before the autumn migration.